

KULTURMILJØER I HOLBÆK KOMMUNE

JYDERUP STATIONSBY

BESKRIVELSE AF KULTURMILJØ: JYDERUP STATIONSBY

BESKRIVELSE

Historie

Jyderup stationsby opstod på bar mark omkring en station på Roskilde-Kalundborg-banen fra 1874, og området ved stationsbygningen har meget til fælles med det tilsvarende område i Tølløse Stationsby.

Med byens udvikling fulgte i 1900-tallet en række arbejderboliger og skoler, og kombinationen af jernbanen og de nærliggende skove gav ligeledes gode muligheder for savværksindustrien. Savværket ved Slagelsevej fra 1925 er nu revet ned.

Nærheden til skov og sø gav mulighed for rekreative funktioner. Ved søen ligger Sølyst, som blev opført af J. H. Jespersen i 1856. I 1865 opkøbte Lerchenborg Sølyst, som i mange år blev brugt som jagtslot. I 1941 blev Sølyst solgt til Socialministeriet, som oprettede kvindehjem og senere børnehjem i bygningerne, som i dag er højskole.

I 1888 oprettede komtesse Lerche "Lerchehuset" i umiddelbar forbindelse med Sølyst.

Flere større villaer er i årenes løb blevet opført langs Sølystvej og Slagelsevej med udsigt over Skarresø.

Arkitektur

Byen rummer flere gode eksempler på karakteristiske lag af stationsbebyggelse, dvs. posthus, hotel, missionshus (1900) arbejderboliger og butikker, som opstod på baggrund af stationsbyens naturlige vækstpotentiale. Bygningerne ved søen bærer præg af de omgivelser, de er opført i, og er således prangende i størrelse og byggestil.

BÆRENDE ELEMENTER

Stationsbygningen: Den store teglbygning fra 1897 er omdrejningspunkt for hele Jyderup Stationsby.

Stationsmiljøet: Byen er opstået omkring stationsbygningen, og stationsmiljøet tæller bl.a. det gamle posthus, det gamle hotel, en række butikker og karakteristiske arbejderboliger på Teglværksvej og Jernbanevej.

Sølyst og Lerchehuset: De to markante bygninger ved søen danner rammen om det rekreative miljø, der opstod ved søen allerede før stationsbyens egentlige oprindelse.

Villaerne langs Sølystvej/Slagelsevej: Villaerne er et symbol på velstand og den værdi, der ligger i de natur-skønne omgivelser vest for byen.

BESKRIVELSE AF KULTURMILJØ: JYDERUP STATIONSBY

TRUSLER/SÅRBARHED

- Nedrivning af bygninger, der på den ene eller anden måde repræsenterer stationsmiljøet og byudviklingen omkring banen og søen i slutningen af 1800-tallet.
- Sløring af byens struktur
- Manglende vedligeholdelse

BEVARINGSTILTAG

Konkrete tiltag

- Den velholdte stationsbygning fungerer som byens omdrejningspunkt og centerområdet omkring stationen bør fremadrettet styrkes arkitektonisk gennem vedligeholdelse og eventuel fortætning.
- De mange tilbageværende arbejderboliger på Jernbanevej og Teglværksvej er et af Jyderups kendetegn som stationsby, og der bør værnes om denne særlige del af kulturmiljøet.
- Det rekreative naturområde ved Skarresø rummer et stort potentiale, som gennem en række tiltag kan udfoldes. Tiltagene kan omhandle bedre offentlige adgangsforhold, udsigtskiler til Skarresø m.v.

Vigtige pointer

Jyderup Stationsby er et godt eksempel på en klassisk stationsby med stationsbygning, hotel, posthus, butikker og arbejderboliger med rekreative naturarealer ved Skarresø som ekstra krydderi. Kulturmiljøets værdi ligger i helheden. Bygninger, der ikke umiddelbart er bevaringsværdige, kan alligevel have stor værdi for det samlede bybillede.

KORT: JYDERUP STATIONSBY

Kort over kulturmiljøets afgrænsning samt angivelse af, hvor fotografierne er taget.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 1:

Stationsbygningen fra 1897 er et markant byggeri i gul tegl og med trempelkonstruktion. Bygningen er omdrejningspunkt for hele byen.

Foto 2a:

Vejen slår et knæk foran stationen, og der dannes en lille plads foran urmageren.

Foto 2b:

Pladsdannelse foran stationen.

Foto 4:

Jyderup Bycenter. Byens tidligere posthus fra 1919.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 5:

Det gamle hotel fra 1918 fungerer som kommunekontor, og er den vel nok mest markante bygning i bymidten.

Foto 6:

"Gyllinghus" fra 1915 skaber med sin størrelse og massivitet en fin sammenhæng med kommunekontoret og det øvrige stationsmiljø.

Foto 7:

Bygningen på hjørnet af Sølystvej og Skarridsøgade (opført 1920) markerer flot begyndelsen på den bymæssige bebyggelse syd for banen.

Foto 8:

Butikscenter af nyere dato over for stationen.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 9:

Danske Bank. Funkisbygning fra 1927.

Foto 10:

Treetagers boligbebyggelse med butikker i stueetagen. En del af den bymæssige rygrad langs banen.

Foto 11:

Skarriidsøgade set fra øst med den markante hjørnebygning, som indikerer starten på den fortættede husrække over for stationen.

Foto 12:

Arbejderboliger på Teglværksvej.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 13:

Arbejderboliger på Teglværksvej.

Foto 14:

Vestsjællands Arbejdende Kunstværksteder. Fin industribygning fra 1948.

Foto 15:

Husene på Teglværksvej ligger klos op ad jernbanen.

Foto 16:

Bedre Byggeskik-huse i den østlige del af Teglværksvej.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 17:

Gamle arbejderboliger nord for banen på Jernbanevej.

Foto 18:

Jernbanevej slår et knæk væk fra banen, og boligområdet fortættes.

Foto 19:

Bygning fra 1905 nord for banen.

Foto 20:

Murede huse med karakteristiske pudsede felter. Opført omkring 1900.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 21:

Større huse for enden af Jernbanevej.

Foto 22:

Sølyst fra 1856. Det tidligere jagtslot, kvindehjem og børnehjem fungerer nu som højskole.

Foto 23:

Lerchehuset fra 1888. Nu Søbæk Skole.

Foto 24:

Smukt beliggende villa (1917) med udsigt over søen.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 25:

Slagelsevej 25 (1901). Større villa med udsigt over Skarresø.

Foto 26:

Skarridsøhjemmet fra 1943.

Foto 27:

Slagelsevej 17 (1889). Større villa med udsigt over Skarresø.

Foto 28:

Slagelsevej 20 (1897). Større villa med udsigt over Skarresø.

FOTOREGISTRERING: JYDERUP STATIONSBY

Foto 29:

Med byens udbygning i slutningen af 1800-tallet fulgte en lang række skoler, bl.a. Jyderup Realskole fra 1898.

Foto 30:

Slagelsevej 1 (1903). Større villa med udsigt over Skarresø.

Foto 31:

"Det hvide hus" på hjørnet af Slagelsevej og Drivsåttevej markerer begyndelsen på en række af større villaer langs søen.

Foto 32:

Missionshuset Bethel (1900).

KILDEHENVISNING: JYDERUP STATIONSBY

Vestsjællands Amt
Beskrivelse af kulturmiljø - Stationsbyen Jyderup
(1990'erne)

www.soelystcenter.dk

Registreringen er foretaget d. 12. december 2012.